

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Waterrijk Almelo

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

5 juni 2009 / rapportnummer 2031-73

1. OORDEEL OVER HET MER

De gemeente Almelo wil in een periode van 15 á 20 jaar op de locatie Waterrijk woningbouw (maximaal 4.500 woningen), bedrijvigheid en gebiedsontsluitende infrastructuur realiseren. De groenblauwe structuur speelt hierbij een belangrijke rol. De basis van het stadsdeel zal bestaan uit grootschalig oppervlaktewater gecombineerd met kwalitatief hoogwaardige (suburbane) woonmilieus.

Voor Waterrijk Almelo wordt een intergemeentelijk bestemmingsplan opgesteld waarvoor de procedure van milieueffectrapportage wordt doorlopen. De gemeenteraden van de gemeenten Almelo en Twenterand zijn bevoegd gezag.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.)¹ heeft het milieueffectrapport (MER) getoetst. Het MER is goed gestructureerd en bevat veel informatie met een zorgvuldige analyse en duidelijke illustraties. In het MER zijn verschillende inrichtingsalternatieven bekeken. Uit het MER blijkt dat het basialternatief, gecombineerd met maatregelen voor fasering en verkeer, als meest milieuvriendelijk naar voren komt. Daarnaast worden voor het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) enkele mitigerende maatregelen beschreven.

De Commissie is van mening dat **de essentiële informatie voor besluitvorming voor het bestemmingsplan in het MER aanwezig is**. Het bijbehorende bestemmingsplan geeft voor de globale bestemmingen 'wonen' en 'water' nog ruimte voor een nadere uitwerking. Het MER kan als onderbouwing dienen voor de verdere uitwerking als deze niet teveel afwijkt van de in het MER gehanteerde uitwerking.

De meest relevante factoren voor de analyse van de waterkwaliteit zijn meegenomen in het MER. Niet alle factoren zijn gebiedsspecifiek gemaakt waardoor er nog onzekerheden zijn voor het daadwerkelijk kunnen realiseren van de gewenste (zwem)waterkwaliteit. In het volgende hoofdstuk beschrijft de Commissie deze onzekerheden en geeft zij aanbevelingen voor het vervolgonderzoek ten behoeve van de nadere uitwerking van het bestemmingsplan.

2. AANBEVELINGEN VOOR HET VERVOLGPROCES

2.1 Water

2.1.1 Onzekerheden voor de te realiseren (zwem)waterkwaliteit

In het MER² is een uitgebreide analyse van het watersysteem gemaakt. Hierin worden enkele aannames gedaan voor factoren die niet gebiedsspecifiek zijn onderzocht en/of gekwantificeerd. De analyse geeft (nog) weinig zekerheid voor de in de praktijk te realiseren waterkwaliteit binnen het plangebied. Juist vanwege de recreatieve functie van het water, waaronder zwemmen,

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1.

² Bijlagenrapport MER Waterrijk Almelo, Bijlage 5 Bodem en water

worden er hoge eisen gesteld aan de waterkwaliteit. Voor de te realiseren (zwem)waterkwaliteit wordt onderscheid gemaakt in twee belangrijke, deels samenhangende, factoren:

- de belasting met (coli-)bacteriën;
- de belasting met voedingsstoffen, in het bijzonder fosfaatverbindingen en daarmee samenhangend problemen met toxische blauwalgen.

De aanname over het verwachte aantal ganzen en eenden in het gebied, is naar mening van de Commissie laag. Hierdoor wordt de nadelige invloed van de aanwezigheid van watervogels op de waterkwaliteit mogelijk onderschat. De belasting met bacteriën kan daarom hoger kan zijn dan nu verondersteld wordt in het MER.³

Voor fosfaat geldt dat bij een belasting boven een bepaalde grenswaarde troebel en algenrijk water ontstaat met een grotere kans op blauwalgen. De omvang van de te verwachten fosfaatbelasting wordt in het MER methodisch goed in beeld gebracht. Echter door een mogelijke onderschatting van het aantal watervogels kan de fosfaatbelasting hoger liggen. Daarnaast wordt in het MER niet ingegaan op de mogelijke effecten van waterberging⁴ op de fosfaatbelasting. Voor de grenswaarden van fosfaatbelasting wordt in het MER gewerkt met algemene grenswaarden afkomstig van een ander watersysteem. De grenswaarden zijn echter afhankelijk van gebiedsspecifieke factoren zoals waterdiepte⁵, verblijftijd en strijklengte. In hoeverre de gehanteerde grenswaarden valide zijn is nog onzeker.

Het MER en het bijlagenrapport zijn niet eenduidig over de mogelijke fosfaatbelasting. Het MER (§ 4.9.1) beschrijft dat de fosfaatbelasting naar verwachting te groot is, de analyses in het bijlagenrapport onderschrijven dit niet. Doordat zowel de omvang van de toekomstige belasting als de gehanteerde grenswaarden onzeker zijn, blijft het onduidelijk of daadwerkelijk (zwem)waterkwaliteit verwacht mag worden. De noodzaak en effectiviteit van voorgestelde maatregelen⁶ hangen hier mee samen. Deze worden niet in het MER beschreven.

■ Ondanks de uitgebreide analyse speelt er nog een aantal onzekerheden voor het kunnen realiseren van de gewenste (zwem)waterkwaliteit. De Commissie adviseert hiervoor bij de nadere uitwerking van de bestemming 'water' in het bestemmingsplan een gevoeligheids- of risicoanalyse⁷ te maken.

³ De belasting met (coli-)bacteriën kan afkomstig zijn van zowel menselijke als dierlijke invloed (m.n. watervogels). De risico's van menselijke invloeden worden in het plan voldoende behandeld. Hiervoor worden ook maatregelen beschreven waaronder de isolatie van het Lateraalkanaal en rioleringsvoorzieningen.

⁴ In het MER (par 4.9.1) wordt een lokale en regionale waterbergingsfunctie als eis genoemd. Uit het bijlagenrapport blijkt dat een bergingscapaciteit van 450.000 m³ wordt nagestreefd. De frequentie van de waterberging en de kwaliteit van het afstromende water spelen een rol bij de fosfaatbelasting.

⁵ Om het water geschikt te maken voor zwemwater krijgt de plas een waterdiepte van 3,5 meter. Dat gaat de groei van waterplanten tegen die ongewenst zijn voor de zwemfunctie. De Commissie merkt op dat waterplanten juist de beschikbare voedingsstoffen opnemen waardoor er minder algengroei is en het water helder kan worden. Of de in het MER voorgestelde ondiepe delen met waterplanten en de natuurvriendelijke oevers voldoende nutriënten opnemen om helder water te krijgen, hangt af van de nader te bepalen gebiedsspecifieke grenswaarden.

⁶ Het gaat dan bijvoorbeeld om de effectiviteit van het helofytenfilter. Aangenomen wordt dat het filter zal presteren als het filter in de Meije of dit een valide aanname is blijft onzeker. Ook de effectiviteit van het rondpompen van het water in het tegengaan van blauwalgen is niet beschreven.

⁷ Van belang in de analyse zijn: de bandbreedte van de fosfaatbelasting, de systeemspecifieke kritische grenswaarden voor de fosfaatbelasting, de noodzaak en effectiviteit van maatregelen om een goede waterkwaliteit te waarborgen, de onzekerheden in de gehanteerde aannames en mogelijk te nemen extra maatregelen, zoals bijvoorbeeld een defosfateringsinstallatie gekoppeld aan het helofytenfilter.

2.1.2 Kaderrichtlijnwaterdoelstellingen en beoordeling van het aspect water

De diepte en de hoeveelheid waterplanten, zoals in voetnoot 5 genoemd, zijn ook relevant voor de genoemde Kaderrichtlijn(KRW)-doelstellingen. In de bijlage (pagina 14) staat aangegeven dat verwacht wordt dat het ontwerp van de centrale plas zo gekozen is dat de KRW-doelstelling voor de waterplantenbedekking in ondiepe gebufferde meren (M14) van 50% bodembedekking gehaald kan worden. Het MER geeft hier geen onderbouwing voor.

In de effectvergelijking scoort het aspect oppervlaktewater voor twee van de drie beoordelingscriteria⁸ als 'zeer positief (++)'. De Commissie is van mening, gezien de onzekerheden zoals in de vorige paragraaf beschreven, dat deze score een te positief beeld geeft.

- De Commissie adviseert bij de nadere uitwerking van de bestemming 'water' meer informatie te geven over de toestand, begrenzing en doelen van de KRW-oppervlaktelichamen.
- Naar mening van de Commissie geeft de '++'-beoordeling van twee van de drie aspecten voor oppervlaktewater een te positief beeld, zij adviseert hier in de besluitvorming rekening mee te houden.

2.2 Methodiek en mma

Het MER beschrijft vier verschillende alternatieven; het nulalternatief (referentiesituatie), het basisalternatief, het faseringsalternatief en het meest milieuvriendelijk alternatief (mma). Daarnaast zijn er twee varianten gericht op verkeer en vervoer.⁹

In de effectbeschrijving voor de verschillende milieuaspecten worden alleen het basisalternatief en de verkeersvariant beoordeeld.¹⁰ Voor het faseringsalternatief, het meest milieuvriendelijke alternatief en de vervoersvariant wordt een meer globale beschouwing gegeven met mogelijke optimalisatiemaatregelen voor milieu.¹¹ Het is niet duidelijk welke maatregelen uit het mma in het bestemmingsplan worden overgenomen.

- De Commissie adviseert in het besluit te motiveren welke maatregelen van het meest milieuvriendelijk alternatief als uitgangspunt dienen voor het bestemmingsplan.

2.3 Overig

2.3.1 Verkeer

In het MER is het aspect verkeer helder uitgewerkt. Er wordt voorgesteld een 'personal rapid transit (PRT)-systeem' te introduceren. Hier is in de geluid- en luchtberekeningen ook mee gerekend. De realiseerbaarheid en werking van

⁸ De aspecten 'waterkwaliteit' en 'ontwikkeling oevervegetatie' scoren '++', het aspect 'hemelwaterberging' scoort '+',

⁹ Het gaat om de verkeersvariant (met een nieuwe ontsluitingsweg) en een alternatief met de invoer van hoogwaardig openbaar vervoer (HOV).

¹⁰ Zoals in het MER weergegeven in de overzichtstabel van de effectbeoordeling op pagina 146 en in de losse samenvatting op pagina 22.

¹¹ De effecten van de vervoersvariant (HOV-variant) worden bij verkeer en vervoer beschouwd (MER, paragraaf 7.3.3.). De beschrijving van het faseringsalternatief en mma staat in Hoofdstuk 12 'Evaluatie' (MER, respectievelijk paragraaf 12.2 en 12.4).

dit systeem is echter nogal onzeker.¹² Als het systeem er niet komt, zullen er meer auto's rijden dan in het MER mee gerekend is. Omdat het MER uitgaat van een geringe afname van verkeer heeft gerekend (2 á 3 procent) zal het niet tot standkomen van het PRT-systeem niet tot andere conclusies leiden.

- De lucht- en geluidberekeningen zijn gebaseerd op een model waarin het PRT-systeem is meegenomen. De realisatie hiervan is echter onzeker. De Commissie merkt op dat ook zonder PRT-systeem de conclusies voor geluid en lucht gelijk blijven.

2.3.2 Roeibaan

Het water biedt mogelijkheden voor verschillende vormen van recreatie. In het ontwerp wordt ook een roeibaan gerealiseerd. De inpasbaarheid van tribunes, botenstalling en het extra verkeer, de frequentie van wedstrijden en de combinatie met andere recreatievormen en het helofytenfilter zijn in het MER niet volledig uitgewerkt.

- De Commissie adviseert de praktische uitvoering en inpasbaarheid van de roeibaan, mede in combinatie met andere recreatieve functies, in de vervolgfase nader uit te werken.

¹² De investering wordt niet genoemd, het serviceniveau (elke 10 seconden een voertuig) is erg hoog en de verwachting drie tot vijf keer zoveel vervoer te trekken als met een gewone busvoorziening is optimistisch.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Almelo

Bevoegd gezag: de gemeenteraden van Almelo en Twenterand

Besluit: wijzigen bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C11.1

Activiteit: ontwikkeling woningbouw

Documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- MER Waterrijk Almelo, Royal Haskoning, 30 januari 2009;
- Samenvatting MER Waterrijk Almelo, Royal Haskoning, 30 januari 2009;
- Bijlagenrapport MER Waterrijk Almelo, Royal Haskoning, 30 januari 2009;
- voorontwerp Bestemmingsplan Waterrijk Almelo, Royal Haskoning, 16 januari 2009;
- Archeologische Rapporten Oranjewoud 2008/119, Oranjewoud, 30 januari 2009;
- Archeologisch advies plangebied Almelo-Noord, SyntheGra Archeologie bv en Oversticht, 2006 tot en met 2008;
- Vervoersprestatie op locatie Waterrijk Almelo, Goudappel Coffeng, 27 januari 2009;

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: Staatscourant nr. 2 d.d. 3 januari 2008

advies aanvraag: 13 december 2007

ter inzage legging: 3 januari tot en met 29 januari 2008

richtlijnenadvies: 13 maart 2008

richtlijnen vastgesteld: 27 mei 2008

kennisgeving MER in: 27 maart 2009

aanvraag toetsingsadvies: 16 maart 2009

ter inzage legging MER: 27 maart 7 mei 2009

toetsingsadvies uitgebracht: 5 juni 2009

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. T. Bakker (secretaris)
mr. F.W.R. Evers (voorzitter)
drs. M. Klinge
ir. J. Termorshuizen
drs. H.W. Waardenburg

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. H. Veneberg, namens CIMSolutions B.V., Vriezenveen
2. B. Bisschop-Dekker, Vriezenveen
3. J. Zwijnenburg, Aadorp
4. AM Grondbedrijf B.V., Bouwfonds Ontwikkeling B.V. en Nijhuis Bouw B.V., Nieuwegein
5. J. Bolte, Vriezenveen
6. Kienhuis Hoving Advocaten en Notarissen, namens Rotij Projecten B.V., Mega Projecten B.V., Ter Steege Actief Beheer B.V., Plegt-Vos Vastgoedontwikkeling B.V., Kondor Wessels Projecten B.V., Veen Beheer B.V. (mede namens Veenelanden C.V.), Enschede
7. Stichting Natuurlijk Twente (NAT), Almelo
8. College B&W gemeente Twentetrand, Vriezenveen
9. Natuur en Milieu Overijssel, Zwolle
10. N.V. Nederlandse Gasunie, Groningen
11. College B&W gemeente Borne, Borne
12. TenneT TSO B.V., Arnhem
13. DAS Rechtsbijstand, namens J. Marinus, Aadorp
14. V.O.F. Aadorp Woningbouwontwikkeling, Vriezenveen
15. J. Nijzink-Hoff, mede namens J.F. van Dam-Hoff, Wierden
16. Vogelwerkgroep Engbertsdijksvenen, Vriezenveen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Waterrijk Almelo

De gemeente Almelo wil in een periode van 15 á 20 jaar op de locatie Waterrijk woningbouw, bedrijvigheid en gebiedsontsluitende infrastructuur realiseren. De groenblauwe structuur speelt hierbij een belangrijke rol. De basis van het stadsdeel zal bestaan uit grootschalig oppervlaktewater gecombineerd met kwalitatief hoogwaardige (suburbane) woonmilieus. Voor Waterrijk Almelo wordt een intergemeentelijk bestemmingsplan opgesteld waarvoor de procedure van milieueffectrapportage wordt doorlopen. De gemeenteraden van de gemeenten Almelo en Twenterand zijn bevoegd gezag.

ISBN: 978-90-421-2726-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

